

Безсмертна А. С., Настенко Д. Ю., студентки,
Навчально-науковий Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Муляр Г. В., к.і.н.

ОСОБЛИВОСТІ ГОСПОДАРСЬКО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Юридична відповідальність, а саме господарсько-правова, на даний час невпинно зростає, і це пов'язано з підвищенням ролі правового засобу вирішення завдань регламентації господарського обігу. Відповідальність у господарському праві – це комплексний правовий інститут, який має свій особливий предмет регулювання – господарські правопорушення. У сфері господарювання застосовується специфічний вид юридичної відповідальності, що іменується господарсько-правовою відповідальністю. Сучасний рівень розвитку української економіки вимагає виокремлення в механізмі правового регулювання організаційно-господарських відносин конкретного правового засобу, здатного своїм впливом попередити господарське правопорушення, а у випадку його вчинення нейтралізувати негативні наслідки і не допустити їх повторення у майбутньому.

На даний час чинне законодавство не містить визначення господарсько-правової відповідальності. У ч. 1 ст. 216 Господарського кодексу лише встановлено, що учасники господарських відносин несуть відповідальність за порушення правил здійснення господарської діяльності шляхом застосування до них передбачених законом чи договором санкцій. Виходячи зі змісту наведеної норми, виникає питання, чи всі учасники господарських відносин можуть бути суб'єктами господарсько-правової відповідальності. У ч. 1 ст. 2 ГК визначено коло учасників господарських відносин, до яких належать суб'єкти господарювання, споживачі, органи державної влади та органи місцевого самоврядування, наділені господарською компетенцією, а також громадяни, громадські та інші організації, які виступають засновниками суб'єктів господарювання чи здійснюють щодо них організаційно-господарські повноваження на основі відносин власності [1].

В юридичній літературі поняття господарсько-правової відповідальності досліджується під різним кутом зору, що зумовлює неоднозначне ставлення до господарсько-правової відповідальності з боку науковців і практиків.

Відповідальність у господарському праві – це комплексний правовий інститут, який має свій особливий предмет регулювання – суспільні відносини, що виникають і функціонують у зв'язку з вчиненням

господарського правопорушення.

Господарсько-правова відповідальність може бути визначена як правовідносини, які виникають внаслідок вчинення господарського правопорушення між суб'єктами господарювання або між суб'єктом господарювання та органом державної влади чи органом місцевого самоврядування, в результаті чого суб'єкт господарювання, винний у вчиненні правопорушення, зазнає несприятливих наслідків майнового або організаційного характеру, які передбачені господарсько-правовими санкціями [2].

Застосування господарських санкцій повинно гарантувати захист прав і законних інтересів громадян, організацій та держави, в тому числі відшкодування збитків учасникам господарських відносин, завданих внаслідок правопорушення, та забезпечувати правопорядок у сфері господарювання (ч. 2 ст. 216 ГК). На стадії виникнення господарських правовідносин господарська санкція, не втрачаючи зв'язку з інститутом господарсько-правової відповідальності, одночасно перетворюється на правовий засіб впливу на економічні інтереси сторін господарського зобов'язання.

Характерними особливостями господарсько-правової відповідальності є: сфера застосування – господарські правовідносини (господарсько-майнові та господарсько-організаційні); юридична підстава – акти господарського законодавства та господарські договори; фактичні підстави – господарське правопорушення, склад якого залежить від виду (форми) господарсько-правової відповідальності; презумпція вини порушника та особливість визначення вини; суб'єктами господарсько-правової відповідальності є учасники господарських правовідносин (суб'єкти господарювання, суб'єкти господарсько-організаційних повноважень, засновники та учасники господарських організацій, власники майна суб'єктів господарювання; контрагенти суб'єктів господарювання за господарськими договорами; спрямованість господарсько-правової відповідальності переважно на майнову базу порушника і лише в окремих випадках – на особу порушника (примусова реорганізація та примусова ліквідація); змістом господарсько-правової відповідальності є заходи впливу (санкції) – майнової (відшкодування збитків, штрафні санкції, конфіскація) та організаційної (призупинення дії або анулювання ліцензій, скасування відомостей державної реєстрації, примусова реорганізація та ін.) спрямованості, що відбиваються на економічних інтересах порушника; порядок застосування – залежно від виду та форми господарсько-правової відповідальності [3].

Таким чином, господарсько-правова відповідальність, як міра, форма і правовий засіб впливу на економічні інтереси учасників господарських відносин, що вчинив правопорушення, являє собою самостійне наукове поняття, сформоване на основі загальних ознак юридичної

відповідальності, вироблених теорією права. Однак, саме господарсько-правова відповідальність покликана запобігати господарським правопорушенням у механізмі правового регулювання, забезпечувати належну організацію та управління господарською діяльністю. Нажаль, чинне законодавство і практика його застосування часто не розкривають усіх властивостей відповідальності, що породжує певні правозастосовчі колізії, виявлення яких повинно передусім забезпечити єдиний підхід у застосуванні тієї чи іншої господарської санкції.

Література

1. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 18-22. – Ст. 144.
2. Бабак О. Основні види відповідальності суб'єктів господарювання у зовнішньоекономічній діяльності / О. Бабак // Підприємництво, господарство і право. – 2011. – № 10. – С. 144-148.
3. Щербина В. С. Адміністративно-господарські санкції в системі заходів господарсько-правової відповідальності / В. С. Щербина // Вісник господарського судочинства. – 2012. – № 2. – С. 180-185.

УДК 346.2(043.2)

Велікян Л. А., Дмитришина В. А., студентки,
Навчально-науковий Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Муляр Г. В., к.і.н.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Важливим засобом забезпечення охоронної функції права є юридична відповідальність.

Проблематика юридичної відповідальності займає одне з ключових місць у вітчизняному правознавстві. Однак, незважаючи на тривалий період комплексного вивчення юридичної відповідальності, й досі дискусійною залишається значна кількість аспектів її правової природи [1].

У сфері господарювання застосовується специфічний вид юридичної відповідальності, що іменується господарсько-правовою відповідальністю, чи господарсько-правовими санкціями. Господарсько-правовій відповідальності притаманні як загальні (родові, характерні для будь-якої юридичної відповідальності), так і специфічні (видові) риси (сфера застосування, різноманітність юридичних підстав відповідальності, презумпція вини порушника та особливості її визначення тощо) [2, с. 624]. Але не варто забувати, що відповідальність за злочини в сфері